

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion om rätt till ålders- och familjepension för extra adjunkter med provår vid de statliga läroverken.

I en till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad, i andra kammaren väckt motion, nr 301, hemställer herr *Lundh* jämte två av kammarens övriga ledamöter, »att extra adjunkter med provår vid de statliga läroverken tilläggas rätt till ålders- och familjepension».

Till stöd för det väckta förslaget har anförts följande:

De extra läroverkslärarnas anställnings- och löneförhållanden ha vid flera tillfällen varit föremål för regleringar, då situationen för denna kategori statsanställda varit alltför ogynnsam. Så skedde detta år 1935, då riksdagen beviljade medel till nyinrättande av ett stort antal ordinarie tjänster, varigenom läroverkslärarkårens inslag av extralärare reducerades från omkring 24 till omkring 10 procent. Likaså förbättrades de äldre extralärarnas förhållanden år 1938 genom tillkomsten av de extra ordinarie adjunksbefattningarna, varvid avsikten ursprungligen var att extralärarna efter provårsutbildningen i regel skulle kunna beräkna befordran från extra adjunkt till extra ordinarie, vilket innebär högre lön, tryggare anställningsförhållanden, rätt till ålders- och familjepension och gynnsammare ställning vid sjukdomsfall.

De statliga besparingssträvandena ha emellertid gått synnerligen hårt fram över dessa reformer till extralärarnas förmån. År 1941 hade proportionen mellan antalet extralärare och hela antalet ämneslärare åter stigit till 24 %, d. v. s. densamma som före 1935 års reglering. Av de nuvarande extralärarna med provårsutbildning ha endast 240 erhållit förordnande till e. o. adjunkt, medan 165 fortfarande endast voro extra. Dessutom sysselsätts f. n. 160 extralärare utan provår.

Dessa förhållanden ha medfört att årligen ett allt större antal extraadjunkter med provår uppnå 35 år, varefter de ej kunna erhålla det antal tjänstår, som fordras för full ålderspension. Än allvarigare är att denna grupp kommer att sakna varje efterlevandeskydd under de år, som äro viktigast ur familjebildningssynpunkt. Självfallet måste detta på ett ytterst menligt sätt påverka barnantalet inom en kategori med kvalificerad utbildning, vars inkomstförhållanden icke medge att ett tillfredsställande skydd för de efterlevande upprättas genom privat försäkring.

En sammanställning, som gjorts på grundval av extraläraryråns uppgifter, ger vid handen att av de 165 extra adjunkter, som genomgått provår, icke mindre än 122 uppnått 35 års ålder, d. v. s. 74 %. Särskilt otillfredsställande ter sig detta mot bakgrunden av den i hela statsförvaltningen exceptionellt långa tid, som förflyter från första förordnandet till extra tjänsten och befordringen till e. o. Denna måste nämligen f. n. anslås till minst tio år.

Enligt vår mening bör denna fråga så snart som möjligt få sin lösning genom en utökning av de e. o. adjunktsbefattningarnas antal i ursprungligen avsedd omfattning. Redan dessförinnan böra emellertid de extra adjunkterna med provår bliva delaktiga av det pensionskydd för sig själva och sina efterlevande, som tillkommer varje annan statstjänarkategori med längre tjänstetid. De ekonomiska konsekvenserna för statsverket av ett dylikt medgivande äro helt säkert icke omfattande. För den berörda kategoriens trivsel och trygghetskänsla vore dock mycket vunnet.

Utskottet. Det i motionen väckta yrkandet avser, att extra adjunkter med provår vid de statliga läroverken skulle tillerkännas rätt till tjänste- och familjepension. Till stöd för detta förslag har anförts bland annat, att ifrågavarande befattningshavare till följd av den ogynnsamma relationen mellan antalet ordinarie och extra ordinarie ämneslärare, å ena, samt extralärarna, å andra sidan, för närvarande sakna möjlighet att vinna befordran till pensionsberättigande tjänst vid sådan levnadsålder, att de kunna förvärva för hel tjänstepension föreskrivet antal tjänstår. I motionen framhålles vidare det önskvärda i att de extra adjunkterna bliva delaktiga av det pensionskydd för sig själva och sina efterlevande, som tillkommer »varje annan statstjänarkategori med längre tjänstetid».

Ett bifall till det i motionen väckta yrkandet skulle innebära ett avsteg från den hittills gällande grundsatsen, att pensionsrätt regelmässigt tillkommer allenast tjänstemän, vilka inneha ordinarie eller extra ordinarie anställning i statens tjänst. Även om den i motionen framförda tanken synes behjärtansvärd, finner sig utskottet med hänsyn till uppkommande konsekvenser icke kunna tillstyrka, att ett dylikt avsteg från gällande pensioneringsprinciper göres. För att nå det önskade målet torde någon annan utväg knappast stå till buds än att utöka antalet extra ordinarie ämneslärartjänster i erforderlig omfattning. Detta är emellertid ett spørsmål, som faller utanför bankoutskottets kompetensområde.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 301 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1944.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Sandén, Friggeråker, Myrdal**, *Sylwan, Ohlin**,
Leander och *Löfgren**;
från andra kammaren: herrar *Svedman, Paulsen**, *Andersson* i Falkenberg,
Mattsson, Andersson i Munkaljungby, *Barnekow, Sundberg* och *Ericsson* i Kinna*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.